

ПРОТОКОЛ

София, 22.08.2024 г.

от Обществено обсъждане

на План за развитие на електропреносната мрежа на България за периода 2024-2033 г. на „Електроенергиен системен оператор” ЕАД

Днес, 22.08.2024 г. от 10:09 ч. в сградата на Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) се проведе обществено обсъждане на Комисията в пълен състав, ръководено от председателя доц. д-р Иван Н. Иванов.

На общественото обсъждане присъстваха членовете на Комисията Александър Йорданов, Благой Голубарев, Димитър Кочков, Пенка Трендафилова и главният секретар Росица Тоткова (без право на глас).

На общественото обсъждане присъстваха Пл. Младеновски – директор на дирекция „Електроенергетика и топлоенергетика“ и Юл. Стоянов – за началник на отдел „Цени и лицензии: електрически мрежи, търговия и пазари“ (*съгласно Заповед № 944 от 13.08.2024 г.*) в КЕВР.

Заседанието беше излъчено в реално време чрез интернет страницата на Комисията.

Председателят доц. д-р Иван Н. Иванов откри общественото обсъждане и констатира, че не са налице правни пречки за провеждането му.

Чрез съобщение на интернет страницата на Комисията, съгласно решение на КЕВР по Протокол № 235 от 15.08.2024 г., т. 7, за участие в общественото обсъждане на План за развитие на електропреносната мрежа на България за периода 2024-2033 г. на „Електроенергиен системен оператор” ЕАД са поканени заинтересовани лица по смисъла на чл. 14, ал. 2 от Закона за енергетиката - държавни органи, браншови организации, енергийни предприятия.

Докладът относно одобряване на План за развитие на електропреносната мрежа на България за периода 2024-2033 г. на „Електроенергиен системен оператор” ЕАД е изготвен от работна група в състав: Пламен Младеновски, Елена Маринова, Милен

Трифонов, Петя Андонова, Вера Михайлова, Рали Манчев, Радостина Методиева, Радослав Райков.

Съгласно решение на КЕВР по Протокол № 235 от 15.08.2024 г., т. 7, е осигурена и възможност за дистанционно участие чрез програмата за съобщения Skype.

С писмо на КЕВР с изх. № Е-03-17-37/15.08.2024 г. като заинтересовани лица са поканени **Министерство на енергетиката, „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД, „Национална електрическа компания“ ЕАД, „Електроразпределителни мрежи Запад“ АД, „Електроразпределение Юг“ ЕАД, „Електроразпределение Север“ АД, „Електроразпределение Златни пясъци“ АД, ДП „Национална компания железопътна инфраструктура“, Българска федерация на индустриалните енергийни консуматори, Конфедерация на работодателите и индустриалците в България, Асоциация на индустриалния капитал в България, Българска търговско-промишлена палата и Българска стопанска камара.**

Заявилите участие в общественото обсъждане са:

- г-н Стефан Сулаков - ръководител отдел "Енергийни режими" в „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД;
- г-н Стоян Петков - ЦДУ в „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД;
- г-н Емил Тихомиров – отдел „Пренос на електроенергия“ в „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД;
- г-н Димитър Зарчев – директор ЦДУ в „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД;
- г-н Никола Стойчев – ръководител отдел „Диспечерски център“ в „Електроразпределение Юг“ ЕАД;
- г-н Атанас Тодоров – ръководител отдел „Управление на мрежите и контролинг“ в „Електроразпределение Юг“ ЕАД;
- г-н Атанас Колев – председател на УС на „Електроразпределение Север“ АД (чрез програмата за съобщения Skype).

Министерство на енергетиката, „Национална електрическа компания“ ЕАД, „Електроразпределителни мрежи Запад“ АД, „Електроразпределение Златни пясъци“ АД, ДП „Национална компания железопътна инфраструктура“, Българска федерация на индустриалните енергийни консуматори, Конфедерация на работодателите и индустриалците в България, Асоциация на индустриалния капитал в България, Българска търговско-промишлена палата и Българска стопанска камара не са заявили присъствено или дистанционно участие.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

По принцип при общественото обсъждане отначало давам думата на представителите на организации, асоциации или институции в областта на електроенергетиката, след което при повдигнати от тях въпроси, изказани становища, думата ще имат, разбира се, и представителите на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД. По тази причина най-напред се обръщам към г-н Тодоров и г-н Стойчев, които ги моля да изразят становище на „Електроразпределение Юг“ ЕАД по изготвения доклад от работната група и като цяло по Плана, който ни е предложен от „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД. Заповядайте! Кой ще говори? Добре, когато говорите моля представяйте се, защото се прави аудиозапис. Заповядайте! Ви сте?

Атанас Тодоров – ръководител отдел „Управление на мрежите и контролинг“ в „Електроразпределение Юг“ ЕАД:
Атанас Тодоров.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:
Г-н Тодоров, имате думата! Заповядайте!

Атанас Тодоров – ръководител отдел „Управление на мрежите и контролинг“ в „Електроразпределение Юг“ ЕАД:

Благодаря, уважаеми г-н Председател! Основните бележки и въпроси, които имаме като представители на „Електроразпределение Юг“ ЕАД относно Десетгодишния план на ЕСО ЕАД за периода 2024-2033 г. са свързани с това, че голяма част от..., всъщност не голяма част, а всички обекти, които „Електроразпределение Юг“ ЕАД е посочило, че има необходимост да бъдат изградени, свързани с очаквани мощности като потребители, генерация, в неговата мрежа, включително посочени конкретни подстанции, за които сме имали комуникация с ЕСО ЕАД, включително дори подстанция „Поморие“, за която има сключен и предварителен договор с ЕСО ЕАД, не са включени по никакъв начин в Десетгодишния план. Има още множество обекти, за които сме дали информация, че има необходимост да бъдат реконструирани, с оглед сигурността на системата, обекти на ЕСО ЕАД. Единственият коментар, който намираме донякъде, свързан с... може би причината за това е, че подобни обекти, които могат да бъдат разглеждани и като обекти, които се присъединяват по Наредба № 6. Присъединяване по този начин съвсем целенасочено не са обект на Плана. Общо взето има един много кратък абзац, който защитава тази теза. За съжаление обаче не може цялостното развитие на преносната мрежа в региони, като тези, които попадат в лицензионната територия на „Електроразпределение Юг“ ЕАД да се базира на ново присъединяване по Наредба № 6. И тук именно е нашата бележка. За разлика от миналогодишния Десетгодишен план, където все пак подадената от нас информация беше и включена, и видна, макар и със сходни коментари, тази година тя изобщо не съществува в този План. Няма я!

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Благодаря, г-н Тодоров! Очаквам да получите отговор и най-малкото коментар от страна на представителите на ЕСО ЕАД. Сега се обръщам към г-н Стойчев. Разбрах, че Вие също ще вземете думата. Имате думата, г-н Стойчев!

Никола Стойчев – ръководител отдел „Диспечерски център“ в „Електроразпределение Юг“ ЕАД:

Колегата Тодоров беше достатъчно изчерпателен, така че няма да го допълвам.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Добре, Вие всъщност споделяте изцяло неговото мнение. Минаваме към участието на г-н Атанас Колев, който е председател на управителния съвет на „Електроразпределение Север“ АД и е заявил участие по канала за комуникация Skype.

Моля, връзка с г-н Колев!

Служител от КЕВР потърси г-н Атанас Колев – председател на УС на „Електроразпределение Север“ АД, за видео разговор чрез програмата за съобщения Skype.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Здравейте, г-н Колев! Добър ден на Вас и на Вашите колеги, които виждам край заседателната маса. Чувате ме, нали? Имаме ли връзка с Вас? Чувате ли ни? Може би ще направят опит нещо да... Аз подновявам въпроса. Чувате ли ни в „Електроразпределение Север“? Имаме ли връзка с Вас? Беше много добре да чуем и тяхното становище. Явно са се подготвили, защото виждам доста представители на „Електроразпределение Север“ АД край заседателната маса... Може да изчакаме още една, две минути, но не повече.

Служител от КЕВР отново потърси г-н Атанас Колев – председател на УС на „Електроразпределение Север“ АД, за видео разговор чрез програмата за съобщения Skype.

Атанас Колев – председател на УС на „Електроразпределение Север“ АД:
Чуваме ли се?

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Чудесно! И така, най-напред, г-н Колев, на Вас и на Вашите колеги, здравейте! Очакваме да ни изкажете Вашето становище, което всъщност е становище на „Електроразпределение Север“ АД по изготвения Десетгодишен плана за развитие на електропреносната мрежа на Република България. План, който е представен от „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД. Слушаме Ви!

Атанас Колев – председател на УС на „Електроразпределение Север“ АД:

Благодаря! Уважаеми г-н Председател, уважаеми членове на КЕВР, уважаеми колеги. Запознахме се с доклада на Комисията, но ние също ще изразим становище като колегите преди малко по отношение на Плана. Какво ни направи впечатление? Основният акцент в Плана за развитие на преносната мрежа на Република България за периода 2024 – 2033 г. е залегнало изграждането най-вече на междусистемни връзки. Никъде в Плана не намерих, не е посочено, как ще бъдат развивани подстанциите и какво евентуално се предвижда да се прави в подстанциите, в които липсва капацитет. В последните години на територията на гр. Варна има изключително бурно строителство. Изпращаме съответно искания до ЕСО ЕАД за проучване, но от там получаваме отговор, че липсва капацитет и дотам. Такива подстанции са: п/ст „Попово“, за които имаме отговор, че липсва капацитет, п/ст „Варна Север“ и п/ст „Варна Запад“.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Благодаря! Това ли беше Вашето становище, г-н Колев?

Атанас Колев – председател на УС на „Електроразпределение Север“ АД:
Това е нашето становище, да.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Предполагам, че Вашите колеги споделят Вашето мнение. Има ли от тях допълнение?

Атанас Колев – председател на УС на „Електроразпределение Север“ АД:
Колеги Вие нещо? Не.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Не. Благодаря Ви много!

Атанас Колев – председател на УС на „Електроразпределение Север“ АД:
Благодаря!

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Разбира се, останете на линия, защото ще чуете отговора от страна на представителите на ЕСО ЕАД.

Атанас Колев – председател на УС на „Електроразпределение Север“ АД:
Да, да, на линия сме.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Сега, всъщност, нека най-напред се обърна именно към тях, но преди това ще запитам. Има ли от залата желаещи да се включат в общественото обсъждане, дори незаписани в предварително изготвения списък? Няма.

Александър Йорданов – член на Комисията за енергийно и водно регулиране:

Има, г-н Председател, само един кратък коментар, преди да дадем думата на...

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Да, заповядайте! Преди да им дам думата, разбира се.

Александър Йорданов – член на Комисията за енергийно и водно регулиране:

...Преди да дадете думата на представителите на ЕСО ЕАД. Ние всъщност съвсем наскоро провеждахме подобно обществено обсъждане, което касаеше Плана за развитие на газопреносната мрежа и от страна на Комисията там направихме една бележка или по-скоро повдигнахме един акцент, който засяга развитието на мрежата с оглед удовлетворяване на потребностите на националните ползватели, защото в крайна сметка и двата преносни оператора са създадени предимно да задоволяват нуждите на ползвателите на вътрешния пазар, а съответно междусистемните връзки са важни за сигурността и за преноса на енергия към трансграничния пренос на енергия, но в крайна сметка и двата системни оператора съществуват основно, за да задоволяват потребностите на националния пазар. Моля да го имате предвид при разработване за в бъдеще на Плановете за развитие на преносните системи.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Благодаря Ви, г-н Йорданов. Г-н Голубарев има думата. Заповядайте, г-н Голубарев!

Благой Голубарев – член на Комисията за енергийно и водно регулиране:

Благодаря, г-н Председател! Абсолютно се солидаризирам с колегата. Голямо внимание се обръща на междусистемните връзки, а вътрешния пазар, вътрешното потребление някак остава на заден план. Тук не виждам представители на третия оператор „Електрохолд“. Може би това се дължи на факта, че той е с най-много подстанции при разделянето през далечната 2004/2005 г. Повечето подстанции останаха в София и както виждате това не създава проблеми по-нататък. Проблемите са там, където подстанциите са към ЕСО ЕАД и не се обръща достатъчно внимание на

вътрешния пазар. Апелирам към по-сериозно отношение към потребителите в България, защото в края на краищата те не се интересуват, те не могат да се възползват от тези инвестиции пълноценно за разлика от съседните нам страни. Благодаря!

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Благодаря, г-н Голубарев! Сега вече се обръщам към представителите на ЕСО ЕАД. Кой ще вземе думата? Г-н Зарчев, виждам, че Вие се приготвихте. Заповядайте!

Димитър Зарчев – директор ЦДУ в „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД:

Много благодаря за поставените въпроси. Благодаря и за становищата, които бяха изказани. Димитър Зарчев – директор на Централно диспечерско управление. Г-н Председател, може би да започна в обратен ред отговора на въпросите?

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Разбира се, Ваше право.

Димитър Зарчев – директор ЦДУ в „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД:

...За да бъде разказът последователен.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Да.

Димитър Зарчев – директор ЦДУ в „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД:

По отношение на вашия въпрос, г-н Йорданов, много благодаря за него. Да, така е наистина. Тук даже бих казал, че на европейско ниво вече се говори за Десетгодишния план на ENTSO-E, който да бъде обединен с Десетгодишния план на ENTSO-G. Очакваме това да се случи не в този период, в който ще излезе общия Десетгодишен план, който е за 2024 г., но нагласите на всички системни оператори от континентална Европа са за в Десетгодишния план за 2026 г. тези мрежи вече да бъдат обединени, да стане един енергиен План за развитие на енергийните мрежи, а не само за електроенергийните и съответно за газовите...

Александър Йорданов – член на Комисията за енергийно и водно регулиране:

В крайна сметка се касае за пренос на енергия и в двата случая.

Димитър Зарчев – директор ЦДУ в „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД:

Да. Като това, също знаете, и с това навлизане на балансиращи мощности, които използват газ, говорим за газови централи и т.н., започва да става не само пожелание, но и необходимост и задължение за нас, така че ние следваме тази тенденция и очакваме в следващите години, когато имаме по-ясни сигнали от страна на инвеститорите и на производителите, да започнем обединението и на национално ниво на тези Планове. Към този момент към нас няма просто постъпили заявления, които да искат вече да се направят от нас съответните инвестиции и те да бъдат съобразени с инвестициите в газова инфраструктура, за да може да бъде постигната оптимална цена при присъединяване.

По отношение на втория въпрос на г-н Голубарев, също благодаря за него,

защото това е изключително важно. Каквото и да си говорим на практика ние сме тук, за да осигуряваме 24/7 електрозахранване на хората в страната. Тъй като знаете преди няколко години обединихме пазарите, т. нар. market coupling. В момента ние ги обединихме както в сегмента „Ден напред“, така и в сегмента „В рамките на деня“. Към момента ние като потребление, като пазарна зона и като контролен блок сме изключително зависими от тази търговия. Тази търговия е изключително динамична. Мога да Ви дам само последния месец като пример, през който ние през нощта внасяме електроенергия, а през деня, особено в пиковете на електропроизводство от възобновяеми източници, ние изнасяме и то огромни количества. Като примерно вносът ни варира от порядъка на 1000 до 3000 MWh на ден, а износът ни стига до 14 000, 15 000. Това, разбира се, се отразява на потоците, които минават през страната. Това се отразява на възможността на производителите и съответно потребителите да получават електроенергия на оптимални цени. За да може да продължи тази тенденция, наистина е необходимо разширение междусистемната свързаност и усилване на връзките на преносната мрежа на ниво 400 kV, така че тези пазари да могат да функционират, като единна пазарна зона.

По отношение на потребителите. Разбира се, ние не сме ги забравили, там предприемаме основно в три направления дейностите. Даже нека да бъдат две, за да направим разказът къс. Едното направление е този крайно голям план за рехабилитация и модернизация на нашите подстанции, където текат реконструкции, с които ние увеличаваме техния капацитет и съответно вдигаме и капацитета за присъединяване с подмяната на силовите трансформатори. Към момента в тази програма са включени 174 подстанции, които са 110 на средно, които се трансформират, модернизират, капацитетът им се увеличава, създаваме условия за допълнителни присъединения в тях. Там, където сме получили заявки и има нужда от увеличение на мощността. Навсякъде, където ние имаме заявки по реда на Наредба № 6, която отбелязва колегите, навсякъде се извършват дейности – както по модернизация на подстанции, така и по увеличаване на капацитета за присъединяване, чрез най-вече подмяна на трансформаторите, които имаме с по-мощни такива, като дори и в момента текат няколко процедури, в рамките на които ще бъдат доставени 100 бр. нови трансформатори 110 на средно, които ще бъдат с по-висока мощност и съответно ще бъдат монтирани на местата, където нашите колеги от електроразпределителните дружества са пожелали увеличаване на мощността за присъединяване, поради развитие на мрежите в техните територии.

По отношение на това защо тези обекти не са отбелязани в Десетгодишния план. Тъй като Десетгодишният план касае цялостното развитие на електроенергийната система на Република България и съответно на преносната мрежа в него ние сме включили, в текста, обектите, които не могат да бъдат финансирани чрез изградения механизъм, който касае Наредба № 6, съответно таксите за присъединяване, а са необходими допълнителни инвестиции, които трябва да се направят, поради развитието най-вече на състава на генерацията в българската електроенергийна система и съставът на потреблението, който също се променя в българската електроенергийна система.

По отношение конкретно на въпросите на колегите от „Електроразпределение Юг“ ЕАД. Чух подстанция „Поморие“, като, разбира се, има и други подстанции. Тези подстанции са включени в списъка с инвестиции, които ще бъдат направени в следващите години, който е предоставен. Да, той не е публичен. Той е подаден към Вас като Комисия, като специално в подстанция „Поморие“ там ние вече имаме сключен договор с ЕР ЮГ. Там в момента се правят проектите, отчуждава се земя, искат се строителни разрешителни, така че проектът се задвижва с много голяма скорост. Очакваме в рамките на сроковете на договора, който имаме с ЕР ЮГ, той да бъде изпълнен. По същия начин ние постъпваме с всички останали обекти, които трябва да

изградим по отношение на електроразпределителните дружества в рамките на задълженията, наложени ни от Наредба № 6 и съответно инвестициите, които ние трябва да направим като оператор. Всички тези обекти, пак казвам, ги има подробно в нашите инвестиционни намерения. За всички, за които имаме вече сключен договор, както е по реда на българското законодателство, дейностите се движат и съответно са в рамките на сроковете, които са договорени между нас.

По отношение на коментара на „Електроразпределение Север“ АД за подстанциите, които липсва капацитет. Да, знаем, тъй като колегите там също са подали искания за увеличаване на присъединената мощност за нови присъединявания. Примерно: по отношение на новите инвестиционни намерения, които има в кв. Аксаково и съответното увеличение на мощността, там във „Варна Север“ ние предвиждаме трети трансформатор да бъде монтиран, като по този начин ще бъде увеличена присъединената мощност. Там вече се извършват дейности по придобиване на земи...а земя има, проучване и проектиране на нова разпределителна уредба, където ще бъдат присъединените. По отношение на другите обекти, които също са постъпили искания към нас, те също се разглеждат и съответно обработват в сроковете, в които ние сме задължени да го направим, съгласно договорите, които имаме с електроразпределителните дружества, с което мисля, че изчерпах...

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Благодаря Ви, г-н Зарчев! Предполагам, че Вашите колеги се солидаризират с мнението Ви. Искате ли нещо да допълните? Не. Тогава...

Ал. Йорданов – член на Комисията за енергийно и водно регулиране:

Г-н Председател, още един коментар...

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Разбира се! Заповядайте, г-н Йорданов!

Ал. Йорданов – член на Комисията за енергийно и водно регулиране:

...Във връзка с дискусията, която водим. Очевидно тук се очертава необходимостта в Плана за развитие на мрежата малко по-подробна информация по отношение на връзките между този мрежови оператор и мрежовите оператори на средно и ниско напрежение и съответно развитието на мрежата в този аспект, защото независимо от това, че се финансира по реда на Наредбата за присъединяване, това е елемент от развитието на националната преносна мрежа. В този смисъл по-детайлна информация очевидно се дължи и за плановете, свързани с този аспект на развитието на преносната мрежа. Пак казвам, независимо от начина, по който се финансира това развитие, защото всъщност законодателството не въвежда разлика между начина, по който се финансират изгражданите обекти. За да може дискусията да е пълноценна и всъщност всички ползватели на преносната система, в това число и тези, представлявани от другите мрежови оператори на средно и ниско напрежение да имат детайлна информация, за да могат адекватно да участват в обсъждането на Плана за развитие. В противен случай на тях им се налага да обсъждат акценти върху междусистемните връзки, които обаче пряко не ги касаят като потребители. Всъщност тях ги касае капацитета за присъединяване на другите мрежови оператори към преносната система и съответно на големи производители и консуматори, които директно се присъединяват към съответната преносна система на „Електроенергиен системен оператор“, т.е. мисълта ми е, че може би малко по-детайлна информация в Плана трябва да се представя и за този аспект на развитие на мрежата.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Благодаря Ви, г-н Йорданов! Г-н Зарчев, имате коментар!

Димитър Зарчев – директор ЦДУ в „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД:

Да, благодаря! По отношение... Да, наистина благодаря за този коментар. Ще се постареем за следващия план да отбележим по-подробно всички тези аспекти. Искам да кажа само, че в т. 6.5. от настоящия План, която касае присъединяването на разпределителните мрежи към преносната, всъщност ние сме отбелязали основните акценти, които Вие споменахте, като сме дали причините за разширението на мрежата, съответно изграждането на тези подстанции, които са 400 на 110, тъй като на практика ние започваме да изпитваме наистина проблем с капацитета на електропроводите 110 kV. Допълнително, непостоянното производство, от най-вече соларните инсталации, създава проблеми, които не сме имали преди това, като говорим дори и за проблеми с напрежения, с роторен ъгъл, с инерция, с устойчивост на системата и т.н., които също са отбелязани. В тази същата точка, която визирам, са отбелязани и електропроводите, които ще бъдат реконструирани, съответно подстанциите, които ще бъдат реконструирани. Разбира се, не сме ги описали подробно, тъй като те са част от предварителни окончателни договори за присъединяване на обекти, както на ЕРП, така и на производители, които са на ниво 110 kV и надолу. Като цяло за усилване на електропреносната мрежа 110 kV по райони в този план в следващите години е предвидено около 900 км електропроводи 110 kV и както вече Ви казах тези 174 подстанции да бъдат разширени, за да може да се увеличи този капацитет за присъединяване. Разбира се, има и други ефекти върху електропреносната система, освен този, но това не може да бъде гледано отделно от цялостното развитие на другите нива на напрежение. Ако е необходимо, в следващия Десетгодишен план, разбира се, ние можем да дадем и списък на тези електропроводи, заедно със списък на подстанциите, които вече са предвидени по всички тези договори, по всички тези планове да бъдат разширени, за да могат и колегите да коментират.

Ал. Йорданов – член на Комисията за енергийно и водно регулиране:

Да, моля, защото в крайна сметка тази информация обслужва най-вече националните ползватели и инвеститорите с инвестиционни намерения, така че е хубаво те да разполагат с тази информация, особено при обсъждане на Плана за развитие на преносната система.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Благодаря, г-н Йорданов! Не виждам други коментари от залата и се обръщам към работната група. Г-н Младеновски, Вие изслушахте участниците в общественото обсъждане. Имате ли коментар?

Пл. Младеновски - директор на дирекция „Електроенергетика и топлоенергетика“:

Уважаеми г-н Председател, уважаеми членове на Комисията, уважаеми гости на общественото обсъждане, моят коментар ще бъде кратък. Ясно е, че основните цели на Десетгодишния план на преносния оператор са изпълнени, а именно: първо, осигуряване на инвестиции в свързване със съседните оператори, което е основен европейски приоритет, второ, инвестиции в подстанции, така че те да могат да бъдат с повишена мощност, съответно да бъдат присъединявани нови производители и съоръжения за съхранение на енергия. На последно място: това, което електроразпределителните дружества основно възразяват е именно инвестиции в

повишаване на мощността и осигуряване на допълнителна мощност на местата, където има засилен инвестиционен интерес от страна на потребление. Такива са Варна, Поморие и т.н. Тук за мен основния спор е не, че няма да бъдат извършени тези инвестиции. Основният спор е кой да плати тези инвестиции, в чия инвестиционна програма да попаднат: дали на разпределителната, или съответно на преносната мрежа и съответно кой да плати за това, дали клиентите, защото винаги се плаща от крайния клиент, дали клиентите на конкретната лицензионна територия за която се осигурява допълнителна мощност, или всички клиенти в България. Тук трябва да се постигне един баланс според мен между тези интереси. Един баланс между инвестициите, тъй като действително във Варна са необходими инвестиции в почти всички подстанции за повишаване на мощностите, тъй като Варна страда от тотална липса на мощност и не само в двете подстанции, които споменахме: и подстанция „Траката“, и останалите, които трябва да се намери някакъв баланс, да се разберат операторите съответно кой да плати сметката и в чия инвестиционна програма да попаднат тези инвестиции.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Благодаря Ви, г-н Младеновски! Преди да закрия общественото обсъждане, ще си позволя и аз да кажа няколко думи. Когато г-н Йорданов спомена за осъждането на Десетгодишния план на газопреносния оператор „Булгартрансгаз“, се имаше предвид един проект, който продължава да се отлага повече от десетилетие и е свързан с отклонението на газопреносната мрежа до Разлог и Банско. Така или иначе, дори и с участието на представителите на двата града, като ръководство, кметове и председатели на общински съвети, „Булгартрансгаз“ не включи реализирането на това отклонение в по-кратък срок. Това, което всъщност е важно, и което г-н Зарчев каза, за съгласуване на газопреносната и електропреносната мрежа означава там, където икономическото развитие на страната е много силно в определени дейности, определени области да се реагира адекватно. За Разлог и Банско се говореше за изключително бързото развитие на почивното дело, на туризма и необходимостта да се осигури природен газ за целия комплекс от хотели, почивни бази и прочие. По същия начин в Североизточна България бързото развитие от една страна на курортните комплекси, от друга страна на производители на енергия от възобновяеми източници, както от вятър, така и от слънце, изисква ЕСО наистина да има укорено и достатъчно ангажиращо развитие на електропреносната мрежа в този район. Това по същия начин го каза и г-н Младеновски.

Когато обаче говоря за развитие на мрежата, нека отбележа, че няма каквото и да е бих казал оправдание, че е изключително натоварена електроенергийната ни система. Вие знаете, г-н Зарчев, че от първи януари досега производството на електроенергия е намаляло с повече от 8%. С други думи: касае се за усилия в определени области, където има интензивно присъединяване на източници на възобновяема енергия. Потреблението, това, което минава през електроенергийната система, също намалява. Сега с около 2%, но в началото на годината беше повече: минус 4%, минус 5%. С други думи: изисква се диференцирано бих казал усилие на електропреносния оператор.

Ще си позволя в същото време да подкрепя Десетгодишния план в другия аспект. Той е междусистемните връзки. Няма никакво съмнение, че ЕС трябва да има един обединен европейски пазар, а това изисква изцяло междусистемни връзки, които да отговарят на мощностите, които трябва да бъдат пренасяни трансгранично. Специално по отношение на Турция и на Сърбия – отбелязано е и в Десетгодишния план, предстои увеличаване на тези капацитети на тези междусистемни връзки.

Още нещо, когато говорих за потреблението и намаляващото потребление. Искам да поздравя ЕСО, че е много реалистично в своята прогноза за потреблението в

България в следващите десет години и в трите сценария. В сценария, който е назван като *максимален*, се отбелязва потребление 41,45 TWh. В другия сценарий, който е свързан със Стратегията на устойчиво енергийно развитие, потреблението е почти същото: 41,4, а в третият, минималният, който е свързан с по-бързо развитие на енергийната ефективност и енергоспестяването в България, сценарият предвижда 38 TWh. Това е много близко до реалността. За да се разбере защо на този показател отдавам специално внимание, ще ви кажа, че пред мен е Плана за развитие на електроенергийната система на България, изготвен през май 2004 г. Това е преди 20 години, но по същество тези планове имат дългосрочен ефект. В този план е записано, че през 2025 г. потреблението в България ще бъде между 59 и 64,7 TWh. Това е плод на един сизифовски труд да се докаже, че България трябва спешно да реализира големи мега проекти, защото иначе едва ли не ще бъдем на свеци, ще има режим на тока и т. н. Това е показателно, как ЕСО в настоящия си състав вече съвсем реално отчита това, което се случва. Има, разбира се, един междинен сценарий. Той е именно в плана на ЕСО от декември 2019 г. Той е между този максимален и това, което днес предлагате. Затова считам, че напълно реалистично в тази насока е Десетгодишният план. Второ, ЕСО не се притеснява да отбележи, че в един сериозен период, поне така, както е дадено, може би от седем години, България ще бъде нетен вносител на електроенергия. Салдото и в момента е отрицателно. И в момента сме нетен вносител, и се изтъква причината: наличие на вносна по-евтина електроенергия. Това е основният принцип, който трябва да ни ръководи, а не грандомански изрази да бъдем енергиен център на Балканите, а защо не и на Европа. Затова аз лично, въпреки че съм бил критичен винаги към Десетгодишните планове на ЕСО, въпреки препоръките, които ги споменаха моите колеги и аз самият ги споделям, давам положителна оценка на Вашия План.

Колеги, аз мисля...

Ал. Йорданов – член на Комисията за енергийно и водно регулиране:
Г-н Председател...

Доц. д-р Иван Н. Иванов:
Заповядайте, г-н Йорданов! Имате думата!

Ал. Йорданов – член на Комисията за енергийно и водно регулиране:
Само две думи да добавя към коментарите. Въпреки всичко, колеги, не подминавайте коментирате, които бяха направени във връзка с развитието на мрежата, с оглед задоволяване на потребностите на вътрешния пазар, защото независимо, че междусистемните връзки са европейски приоритет, те не са самоцелен приоритет. Те целят да задоволяват по-добре потребностите на местните ползватели на електрическа енергия, в това число и тези на българския пазар.

На второ място, независимо от споровете, кой следва да плати разходите по изграждане или инвестицията на един обект, който обаче в състава на преносната система няма значение, защото в крайна сметка този обект е елемент от преносната система и съответно информацията за него следва да влезе в Плана за развитие на преносната система.

Доц. д-р Иван Н. Иванов:
Благодаря Ви, г-н Йорданов! Имате право. Аз единствено все пак ще отбележа, че междусистемните връзки позволяват включително и подобряване на пазара на балансираща енергия, което е също една цел на европейската енергийна политика. Заповядайте, г-н Голубарев!

Бл. Голубарев – член на Комисията за енергийно и водно регулиране:

Само да допълня. Едното не може да пречи на другото и да бъде приоритизирано. Трябва да се обръща еднакво внимание и на двете. В края на краищата системата е единна.

Атанас Тодоров – ръководител отдел „Управление на мрежите и контролинг“ в „Електроразпределение Юг“ ЕАД:

Само да допълня...

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Заповядайте, г-н Тодоров!

Атанас Тодоров – ръководител отдел „Управление на мрежите и контролинг“ в „Електроразпределение Юг“ ЕАД:

Всичко описано от г-н Зарчев, описаното и от Вас, уважаеми г-н Председател, във връзка с междусистемните връзки и повишаването на трансграничния капацитет, всичко това е логично, вярно. Ние не трябва да спорим кое е по-важно или помаловажно. Въпросът е, че всичко, което описа г-н Зарчев, включително последното: насочването към т. 6.5. Трябва да кажем, че т. 6.5. е само една страна на монетата. Коментираме как ЕСО в момента, на база това, което е постъпило в ЕСО като искане за проучване, е реагирало и какво ЕСО е направило и ще направи, за да може да поеме по-голямата генерация, предимно от ВЕИ, която се очаква в страната. Това е голямо предизвикателство и пред електроразпределителните мрежи. Разбираме го. Същевременно обаче в т. 6.1., където започва коментара в този план за планиране развитието на преносната мрежа, са изредени основните приоритети, на които това планиране е базирано. И там липсва нещо много важно: именно развитие на преносната мрежа, което да е свързано и с очакваните нови товари. Точно него тук го няма. Ако го има иначе планирано, както каза колегата Зарчев, в инвестициите на ЕСО, ние това тук не го виждаме и всъщност това ни притеснява. Да, иначе спорът кой ще го финансира е един отделен спор, но едва ли ще бъде решен днес. Това е! Благодаря Ви!

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Благодаря Ви, г-н Тодоров! Заповядайте, г-н Зарчев!

Димитър Зарчев – директор ЦДУ в „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД:

Благодаря за този коментар. Всъщност колегата Тодоров отбеляза същината на проблема, за което съм му много благодарен. Той се съдържа в енергийните и мощностните баланси в първата част на този План, така че Вие можете да видите не увеличение на товара, а преразпределение на товара. Това преразпределение на товара, което Вие като разпределително дружество сте заявили към ЕСО е надлежно описано, отбелязано и по конкретните обекти и конкретните площадки, където то е необходимо се работи. Втората част на проблема, която Вие отбелязахте, но без да влезете в детайли е присъединяването на новите потребители. Благодаря на Вас, г-н Председател, точно за коментара за развитието на балансиращите пазари, тъй като освен развитието на балансиращите пазари, в които аз, разбира се, Ви приканвам да участвате по-активно, да бъдете проактивни там, това създава и допълнителни проблеми за електропреносната мрежа. Ние сега няма да си говорим тук, да влизаме в детайлите за капацитативни токове и за регулиране на напрежението. Споменах само набързо и проблемите, които имате вече и по отношение на устойчивост, поддържане инерция на системата и т.н. Всичко това е маркирано. По всичко това се работи.

По отношение на товарите. Да, наистина преразпределението на база на Вашите заявления се отразява своевременно. Също и новите присъединявания, които пак казвам, че изискват не само присъединяване като активна мощност. Те изискват много други дейности, в които Вие също би следвало да бъдете активни, за да може тази мрежа да има качествени характеристики на пренасяната през нея енергия, такива, каквито са ни наложени от нашите български стандарти и българското законодателство. Благодаря!

Доц. д-р Иван Н. Иванов:

Благодаря Ви, г-н Зарчев! Отиваме към приключване, но след като повечето от участниците взеха по няколко пъти думата ще си позволя и аз накрая да кажа още две думи. А това е, че съжалявам, ако съм разбран неправилно. Аз по никакъв начин не подценявам развитието на националната електропреносна мрежа, която има основна задача да подsigури енергия както за разпределителните дружества, така и директно за потребителите. Ако отбелязах специално междусистемните връзки, то е защото това е един от най-големите проблеми в момента на Европейския съюз, а ние сме част от Европейския съюз. Вероятно е направило впечатление, че само преди десетина дни, а може би и по-скоро, в България и близкия регион цените на електроенергията бяха най-високи в Европейския съюз. Буквално в пъти по-високи, отколкото в западната част на Европа. Причината е именно недостатъчното развитие на междусистемните връзки. В случая се касаеше между Австрия и Унгария и в един момент, когато близо 40% от електроенергийните мощности на Украйна са извън строя и има голям глад за енергия, ако имаше напълно развити междусистемни връзки в Европейския съюз, нямаше да има такова раздалечаване в цените, което за съжаление вреди на потребителите. В случая вреди и на българските потребители.

Колеги, аз Ви благодаря за участието на всички! Мисля, че се получи много добра дискусия. Преди да завършим общественото обсъждане, нека кажа, първо, че и след общественото обсъждане има 14-дневен срок, в който всички, не само участвалите присъствено или по канала за комуникация Skype, но и такива, които са проследили нашето заседание по нашия интернет канал, или изобщо имат становище по този въпрос, свързан с Десетгодишния план за развитие на електропреносната мрежа на България, че имат този двуседмичен срок да представят в Комисията своите писмени становища, които работната група ще отчете в обяснителната записка към финалното ни решение. Някои може да бъдат приети като становища. Тези, които не бъдат приети, ще бъдат просто мотивирано отклонени. След като имаме предвид необходимостта от този 14-дневен срок, след това достатъчен срок за работната група да обработи постъпилите становища и да подготви окончателен документ за приемане, по тази причина насрочвам закритото заседание на Комисията за енергийно и водно регулиране за приемане на Плана за развитие на електропреносната мрежа на България за периода 2024-2033 г. на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД на 19.09.2024 г., след което ще Ви информираме своевременно.

Благодаря Ви за участието! Успешен ден на всички!

Приложение:

1. Писмо на КЕВР с изх. № Е-03-17-37/15.08.2024 г. - покана до заинтересованите лица относно одобряване на План за развитие на електропреносната мрежа на България за периода 2024-2033 г. на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД и доклад относно одобряване на План за развитие на електропреносната мрежа на България за периода 2024-2033 г. на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД;

2. Пълномощно на Атанас Юриев Тодоров и Никола Христов Стойчев от Здравко Огнянов Братоев – заместник – председател на съвета на директорите и Стойчо Здравков Вълчев – изпълнителен член на съвета на директорите на „Електроразпределение Юг“ ЕАД. (копие)

ЧЛЕНОВЕ НА КЕВР:

.....

А. Йорданов

.....

Б. Голубарев

.....

Д. Кочков

.....

П. Трендафилова

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ДОЦ. Д-Р ИВАН Н. ИВАНОВ

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР:

РОСИЦА ТОТКОВА

Протоколирали:

Н. Косев - главен експерт

И. Зашева - главен експерт